

Lys opp
i mørket

17518 KES Pullerter lyser opp bakken. Riga fra Electro-Armatur. www.ea.no

17546 Sommerkveidene blir lysere og hyggeligere med noen fargerike lamper. Dette er Candela fra danske nettbutikken Designdelicatessen. www.designdelicatessen.dk. Sender til Norge.

EA

Det er ikke lett å velge utendørsbelysning. Utvalget av lamper og lykter er stort, og det er lett å å kjøpe lamper som faller i smak, uten å tenke over om den fyller det behovet du har.

TEKST: KATHRINE STRØM BRATLI

For at resultatet skal bli bra, lønner det seg å planlegge grundig og tenke gjennom hva slags behov en har. Hva er det som skal lys opp? Hvor mye lys er det behov for på de ulike stedene? Når du har fått oversikt over behovet er det viktig å velge lamper etter hva slags effekt de gir. Men ofte begynner en med å velge lampe, og først når den er montert ser en belysningseffekten. Det er derfor viktig å være klar over behovet og sjekke at den lampen en velger oppfyller kravene.

Prinsipper for belysning

Det er mange måter å bruke lys på både innendørs og utendørs. Og det er ingenting i veien for å bruke prinsippene for belysning innendørs også ute i hagen.

Generelt lys

Generelt lys er den vanligste og viktigste formen for belysning. Det skapes som regel av lyskilder som henger i en stolpe eller er festet på en vegg. En lampe kan lyse opp ganske store arealer.

Et vanlig problem er at lyskilden blander. Dette skjer når selve pæra eller lyskilden er synlig bak et glass. Glasset kan være frostet, ruglet eller blyglass, men det er ingenting som hindrer øyet i å se lyskilden. Da blir man blendet som av en billykt, pupillen trekker seg sammen og alt rundt lyspunktet blir tilsynelatende mørkere.

Når en skal velge et generelt lys er det mer behaglig og effektivt med lamper der lyskilden ligger innen i en reflekterende kopp. Da blir lyset reflektert og rettet mot det som skal lys

opp. Energien brukes mer effektivt og risikoen for blending blir mindre.

Lyspullerter kan også skape generell belysning, men de må stå ganske tett for at det skal bli tilstrekkelig med lys. Grunnen til dette er at lyskilden står nærmere bakken og dermed spres lyset utover et mindre areal. Når lyset får en veldig skrå vinkel der det treffer bakken, blir effekten mindre.

Effektbelysning

Det er ikke like stort behov for generell belysning overalt, noen steder holder det med effektbelysning som viser vei. Det kan være fint å kombinere generell belysning med effektbelysning, for eksempel uplights montert i belegningsstein, eller små lyskastere montert inn i støttemirer eller på vegger. Det kan også være striper eller punkter innfelt i støttemur eller bakke. Den nye operaen har mange flotte belysningsdetaljer, en kveldstur dit kan gi inspirasjon til ting som kan gjøres hjemme.

I tillegg til å være pent, kan effektbelysning øke tryggheten. Veggmonterte lys i en støttemur langs en trapp er både nyttig og fint.

EPLETREET En lyslenke pynter epletreet. Solig solcellelenke fra Ikea. www.ikea.no

BLENDER Ikke lampen hvor du ikke ser lyskilden, blender ikke. Arcoil fra Electro-Armatur. www.ea.no

ISEBELTS Med solcelle er det mulig å lage en lesestol ute i hagen. Solig gulvlampe fra Ikea. www.ikea.no

SLANGE Lyslenker kommer i stadig nye varianter. Solig lysrør fra Ikea. www.ikea.no

EA

Lysset konsentreres på trappetrinnene og trappen blir tryggere å gå i, samtidig som den blir framhevet.

Spot

Bruk av spotlys kan skape flotte effekter. Men det forutsetter at det som lyses opp fortyjener det, hvis ikke, kan spotlys fort bli smakløst. En klassiker er å montere en kraftig spot under et tre med vakker greinstruktur. Slik belysning framhever treet og gjør det til et blikkfang, også om vinteren. Spotlys kan også brukes på eller i vann, til å lyse opp husfasaden eller skulpturer og krukker i hagen.

For kosens skyld

Det er hyggelig å lyse opp bord og terrasse i varme sensommerkvelder. Det er mange lamper å velge mellom, alt fra levende lys til lamper som er ladet opp av sola og lamper som trenger strøm. Det er også mange artige lyslenker som kan brukes til å pynte balkonger, terrasser eller hvorfor ikke henge dem i epletreet?

Sol og strøm

I dag er det kommet mange solcelledrevne haggelys på markedet. De mest avanserte kan lyse hele natten store deler av året, vel å merke i Sør-Norge. Forøvrig er det et stykke igjen før solcelleteknologien er god nok til å erstatte elektrisitet.

Det fins imidlertid mange måter å spare strøm på. Aller minst strøm bruker LED, og for effektbelysning er LED veldig praktisk. Lyskilden er liten, robust, kompakt og kan brukes på alle slags tenkelige måter. Det finnes også spotlys laget av LED.

Utviklingen går raskt, men foreløpig fins det få gode lamper med LED for generell belysning. Vanlig sparepærer bruker også lite energi og kan brukes i de fleste vanlige utelamper. Varianter av halogenpærer brukes mye i utendørsbelysning, disse avgir mer varme og bruker dermed mer strøm. En litt avansert dimmer for utendørsbelysningen kan spare mye strøm. Intensiteten på lyset kan for eksempel senkes om natta. Bevegelsessensorer gjør det mulig å øke intensiteten på lyset når noen passerer ■

TIPS

- Tenk på belysningseffekt før du tenker på utseende på armaturen.
- Ha et bevisst forhold til hvor mye lys du trenger. Effektbelysning kan erstatte generelt lys og gi elegante løsninger.
- Legg noen kroner i dimmere/lysstyrings-systemer av strømsparende pærer, det lønner seg på sikt.
- Unngå lamper som blender.
- Lys er viktigst om vinteren. Har du noen planter som er vakre om vinteren, kan du framheve dem med spot-lys eller remser med LED. LED er en forkortelse for Light Emitting Diode, og er kort fortalt elektrisk energi omgjort til synlig lys.
- Bruk fagfolk som kan utebelysning dersom du går i gang med et større anlegg. Da kan du få gode råd og et skreddersydd anlegg.
- Det kan være praktisk med et lys som tennes og slukkes automatisk ved inngangsdøra, garasjen og innkjørselen. Men sats på kvalitet slik at lyset ikke blir stående og blinke hver gang en katt snyger seg forbi.

LYS FRA SOLA

IKEA har laget en serie lamper som bruker sollyset for energikilde. Dette er hengelampen Solig. www.ikea.no

RETROLYS

Lystenker kommer i mange varianter, denne er sterkt inspirert av 70-tallet. Lenken består av 20 små lanterner. www.hagekos.no

SITT PÅ LYSET

En lampe kan være noe mer enn en lampe, den kan for eksempel være en krakk eller et lite bord. Denne heter Progressive. Leveres med ei-ledning. Electro-Armatur. www.ea.no

EA

LYSER UTEN STRØM

Solcellelampene Ahlsen fra svenske EB Maskin lyser hele året, til og med på vinteren. En time sol gir nok energi til tre timer lys. Lampene lades også når det er overskyet, men ikke når den er dekket av snø. Lampene inneholder 14 lysdioder som gir et godt, hvitt lys. Lysdiodene har en levetid på minst 25 år. Lampene er laget av rustfritt stål som tåler å stå ute i vær og vind i årevis. De høye lampene kan også monteres på grunt vann. Monteres på tre eller betong med rustfrie skruer som følger med. www.varmtvatten.se

FRA EN ANNEN PLANET

Ut fra navnet er det trolig at lampen Alien, som kan fås både som inn- og utelampe, kommer fra en annen planet. Men den har slått seg til ro her på jorda og kan kjøpes i nettbutikken Designdelikatessen. www.designdelikatessen.dk. De sender ofte til Norge.

ET MIDTPUNKT

En lampe kan være noe mer enn et lyspunkt. Lampen Rocker vil garantert bli lagt merke til og snakket om på hagefesten. I tillegg til å være golvlampe, fås den også som vegglampe. Leveres med ei-ledning. Electro-Armatur. www.ea.no

EA

RUSTFARGÉT

Mange liker rustfarge i hagen. Disse lampene har fått en spesiell finish som gjør at de beholder rustfargen, uten at de ruster. Navnet er Odysseo. Leveres med ei-ledning. Electro-Armatur. www.ea.no

EA

